

Dr. sc. Ruža Tomić

Filozofski fakultet Univerziteta u Tuzli, BiH

Dr. sc. Marija Jakovljević

Univerzitet u Zadru, Hrvatska

STAVOVI STUDENATA FILOZOFSKOG FAKULTETA O INTERKULTURALNOM ODGOJU I MEĐUNARODNOJ SURADNJI

Sažetak

U radu su predstavljene rezultati ispitivanja stavova studenata o interkulturalnom odgoju i međunarodnoj suradnji u našem društvu. Od metoda u radu je primijenjena metoda teorijske analize i serije istraživačke metoda. Cilj rada je bio ispitati i utvrditi koliko su studenti zadovoljni uvažavanjem različitosti u odgoju i odgojnom radu, koliko se vodi računa o poštovanju multikulturalnosti, da li su i na koji način sudjelovali u međunarodnoj suradnji sa studentima univerziteta drugih zemalja i koliko su zadovoljni tom suradnjom te koje mjere predlažu u cilju poboljšanja i unapređenja interkulturalnog odgoja i međunarodne suradnje studenata. Uzorak ispitanika sačinjavali su studenti Razredne nastave u Tuzli (60 ispitanika) i studenti treće i četvrte godine Pedagogije i Psihologije (70 ispitanika) ukupno 130 ispitanika.

Ključne riječi : stavovi, studenti, interkulturalni odgoj, međunarodna suradnja

ATTITUDES OF STUDENTS, FACULTY OF PHILOSOPHY ON INTERCULTURAL EDUCATION AND INTERNATIONAL COOPERATION

Abstract

This paper presents the results of the attitudes of students on intercultural education and international cooperation in our society. Since the method is applied in the work methods of theoretical analysis and survey research method. The aim of this study was to examine and determine how many students are satisfied with respect for diversity in education and educational work, how to take into account respect for multiculturalism, and that you are in any way participate in international cooperation with other countries, university students and how they are satisfied with this cooperation and to propose measures to improve and advance intercultural education and international cooperation of students. The sample consisted of students of classroom teaching in Tuzla (60 respondents) and students of the third and fourth years of pedagogy and psychology (70 patients) a total of 130 subjects.

Keywords : attitudes, students, intercultural education, international cooperation

Uvod

Problem odgoja i obrazovanja za interkulturalni odgoj i život u multikulturalnom društvu uočen je i naglašen kao problem širih razmjera još nakon drugoga svjetskog rata. Migracijska kretanja radne snage su uočena posebno u evropskim zemljama." Postalo je jasno da su evropska društva postala multikulturalna i da je u interesu razvoja društva potrebno razvijati svijest, a time i osposobljavati ljude za kulturni pluralizam, odnosno za život i suživot u nastupljajućem društvenom i kulturnom pluralizmu." (Milat, 2005 str. 153).

U većini država savremenom svijeta prisutna je kulturna raznovrsnost, višejezičnost, kao i različita etnička i konfesionalna pripadnost stanovništva. To je navelo na potrebu i ideju o multikulturalnom obrazovanju koju su inicirale međunarodne organizacije (UNESCO, Savjet Evrope, OECD). S ciljem unapređenja obrazovanja pripadnika manjinskih grupa i bogaćenja školovanja pripadnika većinskih grupa.

"Multikulturalno obrazovanje se može odrediti kao svojevrsan odgovor društva na realno postojanje i uvažavanje pripadnika različitih grupa, njihovih kultura i njihovih potreba.. Ipak, pojam multikulturalnog obrazovanja odnosi se, prije svega, na one programe koji se ostvaruju u višekulturnim društvima, a koji su usmjereni prije svega, na upoznavanje obeležja kulture svoje i druge grupe, te na slobodno prožimanje kultura raznih socijalnih grupa" (Đurić, 2004, str.23). Govoreći o pedagoškom djelovanjuu etičkom aspektu razvoja i osposobljavanja (Milat, 2004, str.123) navodi da zbog društvene uvjetovanosti i nivoa razvoja savremenog svijeta pedagoško djelovanje u etičkom aspektu naglašava potrebu osposobljavanja mladih za toleranciju, suživot, život u interkulturalnoj zajednici i multikulturalnom društvu u kome su različiti morali i moralne vrijednosti. U odgoju treba poklanjati pažnju trajnim etičkim vrijednostima kao što su:

- poštenje i poštovanje društvenih normi,
- čovjekoljublje, plemenitost,
- solidarnost s drugima i razumijevanje drugih,
- poštovanje civilizacijskih vrijednosti i briga o životnoj okolini,
- ponašanje u skladu sa demokratijom i humanošću,
- poštovanje ljudskih prava bez obzira na nacionalnu, spolnu, religijsku ili rasnu pripadnost.

Govoreći o kompetencijama za 21. vijek Suzić, 2005. govori o socijalnim kompetencijama posebno naglašava značaj uvažavanja različitosti,.. tolerancije, demokratije i kompetenciju osjećanje pozitivne pripadnosti naciji i civilizaciji.

U okviru kompetencije uvažavanje različitosti, tolerancija, demokratija on navodi sljedeće vještine:

- poštuju ljude različitog porijekla i uspostavljaju dobre odnose sa njima,
- razumiju različite poglede na svijet i osjetljivi su na grupne razlike,
- razlike među ljudima vide kao resurs, kreiraju uslove u kojima različiti ljudi mogu napredovati,
- suprostavljaju se predrasudama i netoleranciji" (Suzić, 2005, str. 100).

Kompetenciju nazvanu osjećanje pripadnosti naciji i civilizaciji prema Suziću čine sljedeće vještine:

- aktivna uključenost u lokalni i širi javni život i osjećanje pripadanja sredini u kojoj živimo,
- poznavanje i njegovanje jezika i običaja, kulture i normi određene nacije
- snalaženje u različitim kulturama i zajednicama
- uvažavanje poremećaja pozitivnih vrijednosti različitih kultura.

Govoreći o interkulturalnom odgoju Gudjons, 1994, str.265) kaže: "Ciljevi multikulturalne nastave su razvijanje sposobnosti zapažanja kulturnih razlika i kulturalne mnoštvenosti ali i sposobnosti kritike kulture, zajedničkog razvoja životnih mogućnosti, te pomoć kod traženja izlaza iz konflikta".

(Gojkov, 2008, str. 31- 32), govoreći o kompetencijama učitelja i odgajatelja navodi da škola treba pružiti obrazovanje u budućnosti gdje je lični razvoj iz ugla evropske dimenzije u funkciji.

- da pruže mladima znanja kompetencije i stavove koji će im omogućiti uklapanje za izazove evropskog društva,
- pripremiti ih za kretanje, rad i život u multikulturalnoj i multilingualnoj Evropi,
- osposobiti ih da sačuvaju svoje zajedničko kulturno nasljeđe i ispune svoje odgovornosti kao građani Evrope.

Govoreći o kompetencijama za 21. vijek. Suzić navodi 28 kompetencija koje će mladima trebati u budućnosti. Da bi ih kod djece razvijali odgajatelji ih moraju i sami posjedovati. Ovaj model pokriva četiri sljedeća područja:

Kognitivne kompetencije: 1. Izdvajanje bitnog od nebitnog, vještina odabiranja informacija; 2. postavljanje pitanja o gradivu, kao i o vlastitoj kogniciji; 3. razumijevanje materije i problema; 4. pamćenje, odabir informacija koje je nužno pamtiti; 5. rukovanje informacijama, menadžment u korištenju

informacija, brzo pronalaženje, korištenje i skladišćenje informacija; 6. konvergentna i divergentna produkcija, fabrikovanje novih ideja, rješenja i produkata; 7. evaluacija, vrednovanje i efikasnosti učenja i rada, kao i ostvarene koristi.

Emocionalne kompetencije: 8. emocionalna svijest, prepoznavanje svojih i tuđih emocija; 9. samopouzdanje, jasan osjećaj vlastitih moći i limita; 10. samokontrola, kontrola ometajućih emocija i impulsa; 11. empatija i altruizam; 12. istinoljubivost, izgradnja standarda, časti i integriteta; 13. adaptibilnost, fleksibilnost u prihvatanju promjena; 14. inovacija, otvorenost za nove ideje, pristupe i informacije.

Socijalne kompetencije: 15. razumijevanje drugih individua i grupa, tumačenje grupnih emocionalnih strujanja i snage odnosa; 16. saglasnost, usaglašenost sa ciljevima grupe ili organizacije, kolaboracija; 17. grupni menadžment, biti vođa i biti vođen, stvaranje veza, sposobnost uvjeravanja, organizacione sposobnosti, timske sposobnosti, podjela rada; 18. komunikacija, slušati otvoreno i slati uvjerljive poruke, komunikacija "oči u oči", nenasilna komunikacija; 19. podrška drugima i servilna orijentacija, senzibilitet za razvojne potrebe drugih i podržavanje njihovih sposobnosti; 20. uvažavanje različitosti, tolerancija, demokratija, osećanje pozitivne pripadnosti naciji i civilizaciji.

Radno- akcione kompetencije: 22. poznavanje struke ili profesionalnost; 23. opšteinformatička i komunikacijska pismenost; 24. savjesnost, preuzimanje odgovornosti za lična ostvarenja; 25. perzistencija, istrajavanje na ciljevima uprkos preprekama ili neuspjesima; 26. motiv postignuća, težnja za poboljšanjem ili ostvarenjem najviših kvaliteta, 27. inicijativa, spremnost da se iskoriste ukazane mogućnosti; 28. optimizam, unutrašnja motivisanost, volja za rad (Suzić, 2005.70)

Metodologija istraživanja

Predmet istraživanja je ispitivanje stavova studenata o interkulturalnom odgoju i međunarodnoj saradnji među studentima. Interkulturalni odgoj je neminovnost današnjeg i budućeg vremena. Koliko se on provodi na našim prostorima uzima li etnocentrizam maha u krugovima mladih zbog posljedica redovnih konflikata u našoj zemlji i okruženju i te kako je važno za život u multietničkoj i multikulturalnoj Evropi. Ovo je problem koji je važan za sve strukture društva, a mi iz tako širokog problema želimo ispitati stavove studenata pedagogije- psihologije, budućih odgajatelja.

Cilj rada

Cilj rada je ispitati i utvrditi kakvi su stavovi studenata pedagogije, psihologije o interkulturalnom odgoju i međunarodnoj saradnji. Zanima nas ima li među studentskom omladinom etnocentričkih tendencija kako bismo preorijentirali njihove stavove u društveno tolerantnije okvire.

Zadaci istraživanja

Iz navedenog cilja proizilaze zadaci istraživanja :

- Ispitati i utvrditi ima li među studentima etnocentričkih tendencija
- Ispitati i utvrditi koji vidovi interkulturalnog odgoja doprinose pravilnom usmjeravanju studenata u ovom pravcu
- Ispitati i utvrditi poklanjaju li agensi socijalizacije u našem društvu dovoljnu pažnju interkulturalnom odgoju djece i mladih,
- Ispitati i utvrditi koje vidove rada ispitanici ocjenjuju najefikasnijim u pogledu interkulturalnog odgoja,
- Ispitati i utvrditi šta ispitanici predlažu u cilju unapređenja interkulturalnog odgoja u našem društvu,
- Ispitati i utvrditi koji vidovi saradnje postoje među studentima, organizacijama kako su se pokazali efikasnim i šta ispitanici predlažu u cilju unapređenja ove saradnje u budućnosti.

Hipoteze

U istraživanju smo pošli od pretpostavke da su stavovi studenata o interkulturalnom odgoju i saradnji studentskih organizacija između naše zemlje i svijeta pozitivni.

Iz glavne hipoteze proizilaze razrađujuće hipoteze:

- Pretpostavlja se da različiti vidovi interkulturalnog odgoja doprinose formiranju pozitivnih stavova prema interkulturalnim,
- Pretpostavlja se da pojedini agensi socijalizacije (odgojni faktori) , poklanjaju različitu pažnju u interkulturalnom odgoju u našem društvu,
- Pretpostavlja se da pojedine vidove interkulturalnog odgoja studenti ocjenjuju kao najefikasnije
- Pretpostavlja se da će studenti predložiti niz mjera, u cilju unapređenja interkulturalnog odgoja,
- Pretpostavlja se da se u redovima studentskih organizacija u našoj zemlji njeguje, interkulturalna međunarodna saradnja i da se ona pokazala efikasnom.

Metode, tehnike i instrumenti istraživanja

Od metoda u radu je korištena metoda teorijske analize i servej istraživačka metoda, a od instrumenata anketni upitnik konstruiran za namjere ovog istraživanja.

Uzorak ispitanika

Uzorak ispitanika sačinjavalo je 100 studenata III i IV godine Pedagogije i Psihologije Filozofskog fakulteta.

Analiza i interpretacija rezultata

Na osnovu analize došli smo do sljedećih rezultata:

1. Ko budući odgajatelj etnocentrizam na našim prostorima smatrate :
 - a) smatrate velikom preprekom interkulturalnog odgoja 67-67%
 - b) smatrate značajnom preprekom interkulturalnog odgoja 27-27%
 - c) smatrate beznačajnom preprekom interkulturalnog odgoja- 6- 6%

Većina ispitanika - 94% smatraju etnocentrizam smetnjom interkulturalnog odgoju, a svega 6 % ispitanika se izjasnilo da je etnocentrizam beznačajan.

2. Vi etnocentričke tendencije među djecom i mladima :

- a) osuđujete kao negativnu pojavu 61- 61%
- b) smatrate poželjnim ponašanjem 3- 3%
- c) smatrate nepoželjnim ponašanjem 30- 30 %
- d) svejedno nam je zbog etnocentrizma 6- 6%

Ukupno 91 % ispitanika osuđuju i smatraju nepoželjnim ponašanjem etnocentrizam.

3. Vašem interkulturalnom odgoju najviše doprinosi :

- a) učešće u projektima o interkulturalnom odgoju 2- 2%
- b) druženje i suživot sa pripadnicima drugih naroda 77- 77%
- c) razmjena iskustava putem studentskih organizacija 2- 2%

Različiti sadržaji doprinose interkulturalnom odgoju studenata. Ispitanici prednost daju druženju i upoznavanju pripadnika drugih naroda i učenju kroz sadržaje nastavnih predmeta.

4. Prema našem mišljenju najveću pažnju interkulturalnog odgoja poklanja :

- a) obitelj 32- 32%
- b) predškolske ustanove 8- 8%

- c) mediji 2-2%
- d) vjerske ustanove 7-7%

Brojni faktori u našem društvu poklanjaju pažnju interkulturalnom odgoju. Studenti daju prednost školi, obitelji, predškolskim ustanovama itd.

5. Prema vašoj procjeni vodeću ulogu treba dati:

- a) obitelji 22-22
- b) predškolskim ustanovama 34-34
- c) školi 11- 11
- d) vjerskim ustanovama 2- 2
- e) izdavačkoj djelatnosti 1- 1
- f) svim ovim faktorima 30- 30

6. U cilju unapređenja interkulturalnog odgoja u našem društvu studenti predlažu :

- više upoznavanja sadržaja kulture i običaja drugih naroda
- zajedničke aktivnosti sa različitimima,
- zajedničke radne akcije,
- bolje upoznavanje drugih,
- druženje sa drugima,
- poštovanje drugih.

7. Među studentskim organizacijama njeguje se međunarodna saradnja koju ocjenjujete :

- a) nimalo uspješnom 41- 41%
- b) nedovoljno uspješno 41-41%
- c) dovoljno uspješno 18- 18%
- d) efikasna saradnja 0
- e) izuzetna saradnja 0

Većina studenata se izjasnila da se njeguje međunarodna saradnja studenata, ali je ocjenjuju kao nimalo ili nedovoljno uspješnu 82% studenata, a svega 18 % ih ocjenjuje kao dovoljno uspješnu.

Zaključci

Na osnovu analize možemo zaključiti:

- Većina ispitanika smatra etnocentrizam najvećom smetnjom interkulturalnom odgoju i osuđuju ga,

- Ispitanici na različite načine stječu sadržaje o prednostima interkulturalnog odgoja. Prednost daju druženjima i životu sa različitim i učenju iz udžbenika, priručnika i druge literature,
- Ispitanici su mišljenja da najveću pažnju interkulturalnom odgoju poklanja obitelj, predškolske ustanove i škola, što bi trebalo raditi i u budućnosti ili svi ovi i drugi faktori zajedno,
- Ispitanici predlažu različite mjere u cilju unapređenja interkulturalnog odgoja.

Većina ispitanika koja se izjasnila da postoji međunarodna saradnja studenata i da je vrlo loša i nedovoljna. Rezultati istraživanja pokazuju da etnocentrizam nije prisutan među studentskom omladinom što je jako važno i bitno jer će loši ispitanici biti pedagozi i psiholozi budućih škola sa našeg područja. Ukoliko znamo da interkulturalno odgajati može samo odgajatelj koji je i sam interkulturalno odgojen jasna nam je prednost i važnost stavova studenata.

Literatura

- Milat, J. Pedagogija- teorija osposobljavanja, Zagreb: Školska knjiga. 2005.
- Đurić, Đ. Multikulturalizam kao obeležje strategije savremenog obrazovanja u uslovima tranzicije u : Strategija razvoja sistema vaspitanja i obrazovanja u uslovima tranzicije, Novi Sad: Filozofski fakultet, 2004
- Suzić, N. Pedagogija za 21. vijek. Banja Luka : TT- Centar. 2005.
- Gudjons, H. Pedagogija. Zagreb: Educa, 2004.
- Gojkov, G. Ciljevi vaspitanja- kompetencije učitelja i vaspitača . Vršac: Visoka škola strukturnih studija za obrazovanje vaspitača " Mihailo Palov". 2008.

Koautori su dali Izjavu o autorstvu i originalnosti rada

Lektor: koautori rada